

UVOĐENJE AKTUALNIH DOGAĐANJA U NASTAVU

– primjer dobre prakse

ANA MARINIĆ

Suvremeni zahtjevi školstva pretpostavljaju solidnu opću naobrazbu, sposobnost jezičnog izražavanja, sposobnost samostalnog i timskog rada te visoku društvenu kompetenciju. Pritom je aktivna uloga učenika u nastavi osnova za zadovoljenje tih zahtjeva.

Svako aktualno događanje, poput, na primjer, izložbe, koje nas kao učitelje zatekne tijekom školske godine, ukoliko je sadržajem srodno predmetu kojeg poučavamo, ulazi u okvir odgojno-obrazovnih ciljeva propisanih nastavnih planom i programom čiji smo mi nosioci. Kada govorimo o uvođenju takvih događanja u nastavu, govorimo o opredjeljenju za uravnoteženo i povezano odgojno-obrazovno djelovanje. Samim odabirom vanučionične nastave aktiviramo cijeli niz odgojnih vrijednosti prenesenih iz razrednog okruženja u životnu stvarnost. Obrazovni aspekt ne treba posebno naglašavati,

svaka nova informacija koja će kao posljedicu imati proširivanje postojećih znanja ili povezivanje nekih pasivnih, više je nego dobrodošla. Takva događanja također pružaju mogućnost interdisciplinarnog povezivanja različitih nastavnih predmeta. Nigdje, međutim, nije definirano na koji način, u kojem vremenu i s kolikim angažmanom takav sadržaj uklopiti u svoj nastavni proces. Organizirati posjet izložbi ili uputiti učenike da to sami učine, nije samo po sebi dovoljno i ne polučuje rezultate. Koje metode upotrijebiti, da bismo strukturirali tijekom takve nastave i postigli zadane ciljeve?

Ne postoji idealna metoda ili ona kojom možemo postići sve. Osim toga, svaki učenik je individua za sebe. Stoga ako želimo obuhvatiti sve učenike i postići zadane ciljeve, metode moramo varirati i kombinirati. Prema nastavnom planu i programu za osnovne škole (MZOS, 2006: 293) djelatno i odgovorno izvršavanje obaveza te razvijanje intelektualne znatiželje učenika postiže se istraživačkim radom i pripremom referata, posjetima manifestacijama. Posebnu pozornost treba obratiti na pojmove koji predstavljaju znanje. Stvaralaštvo je najviši stupanj osposobljenosti te ga treba poticati kako bi učenici iskazali svoju osobnost: izrada plakata, pojmovna mreža, geografskih priča, izrada turističkog prospekta, slikokarte i sl. Sve to pripada metodama koje učitelji više ili manje prakticiraju kroz redovitu nastavu, no ujedno može biti ili postati primjenjiva smjernica prilikom uvođenja spomenutih aktualnih zbivanja u nastavu.

Slijedi prijedlog uklapanja jedne izložbe u nastavu, prema svemu navedenom. Oblik rada primjenjiv je na gotovo sva događanja i pokazao se uspješan. Radi slikovitijeg prikaza i lakšeg razumijevanja služit će se konkretnim primjerom. Cijeli je sistem zamišljen na način da učenici "premjeste" sadržaj izložbe u prostor škole istodobno ga proširujući i upotpunjujući vlastitom kreativnošću. Na taj način otvarate mogućnost uključivanja svih učenika (ovisno o sposobnostima i preferencijama) u nekom segmentu tipa karike lanca (svaki je rad jednako bitan i povezan sa ostalima - nadogradiv).

Izložba Muzeja grada Rijeke (od 10. prosinca 2008. do 28. veljače 2009.):

MERIKA - Iseljavanje iz Srednje Europe u Ameriku 1880.-1914.

UKRATKO O IZLOŽBI:

U stotinjak godina emigrantskog odljeva, u razdoblju od napoleonskih ratova do međuratnog doba, pedesetak je milijuna Europljana sudjelovalo u velikoj prekomorskoj seobi koja je ostavila jednako duboke tragove na obje strane – na društvenu zajednicu zemalja iz kojih iseljenici odlaze i na život u zemljama u koje dolaze (Dubrović, 2008, 16).

Izložba je koncipirana u dva dijela: organizacija iseljavanja (iseljavanje, Srednja Europa, prijevoznici, posrednici, luke, riječka luka, tršćanska luka, iseljenici, kraj velikog vala) i sudbine iseljenika.

PLAN PROVEDBE

Tematika izložbe primjenjiva je u svim razredima u kojima se realizira nastava geografije u osnovnoj školi (od 5. do 8. razreda) pa je kao takva i planirana kroz vanučioničnu nastavu, međupredmetnu integraciju i korelaciju (povijest, geografija, hrvatski jezik, tehnička kultura) na vertikalnoj i horizontalnoj razini. Glavninu rada preuzimaju učenici sedmih razreda, dok ostali razredi sudjeluju sa znatno manjim udjelom (ovaj dio najčešće provodim u okviru interesnih skupina geografije). Jednom uređen pano pruža, ovisno o tematici, mogućnosti za daljnju implementaciju u ostalim razredima.

PROVEDBA

Prvi nastavni sat - definiranje ciljeva

- najava teme (izložba)
- aktiviranje predznanja učenika (ovisno o dobi)
- oluja mozgova - definiranje ciljeva (što želimo istražiti?)
- formiranje radnih skupina - preliminarno

RAZRADA TEMATIKE

RAZRRED	PODTEMA	PREDMET (NOSITELJ)
6.	velika geografska otkrića	pov, geo
6.	društvena obilježja Amerike - prije i poslije	geo, pov
7.	politička i gospodarska situacija u Europi 19./20. stoljeće	pov, geo
7.	razvoj prometne tehnologije	pov, tk
7.	europske luke i pravci unutareuropskih migracija	geo
6.	pravci vaneuropskih iseljavanja i američke luke	geo
7.	uzroci iseljavanja - usporedba	geo, pov
7.	dnevnici sa putovanja	hj
5.	pisma iz Merike	hj
7.	poznati iseljenici-biografije	hj
8.	Hrvati u Americi - broj i razmještaj	geo, mat
8.	Hrvatska bratska zajednica, baština Hrvata u iseljeništvu	geo, pov
6.,7.,8.	posljedice za Europu i Ameriku	geo, pov

istraživanje (udžbenici predmeta u suodnosu)

- rasprava - zaključak o očekivanjima

Samostalan rad učenika - obrada tematike (najčešće period od 14-20 dana)

- posjet izložbi (predstavnici skupina i zainteresirani učenici)

- radne skupine:

• dodatno istraživanje i prikupljanje podataka (udžbenici, enciklopedije, stručna literatura i časopisi, Internet)

• izrada tematskih karata, plakata, pojmovnih mreža, powerpoint prezentacija, grafikona ..

• pisanje geografskih priča i izvješća, pisma, brodskih dnevnika ..

- uređenje školskog panoa

Drugi nastavni sat – objedinjavanje

- osvrt na izložbu
- prezentacija radova sa školskog panoa
- radni listići • izvođenje zaključka (pozitivne i negativne posljedice)

Napomena: Kvaliteta nastave ne raste s količinom uloženog truda. Pa ipak, bez truda ili dobre volje ni nastava ne može biti uspješna. Što je više razreda uključeno, cjelokupan posao postaje zahtjevniji, pa je najčešće dobra volja učitelja uključiti više razreda. S obzirom na tematiku, moguća je provedba samo u sedmim razredima, no u malim i kohezivnim školama ovakvi "više-generacijski" projekti spadaju u uobičajene načine rada.

Prema mišljenju učenika ispitivanima na ispitu vanjskog vrednovanja u šk. god. 2007./2008., samo 17,65 % učenika izjavljuje da geografiju uči istražujući. Poticanjem aktivnog učenja omogućujemo primjenjivo znanje i praktično djelovanje. Učitelji su tu u ulozi moderatora koji se usredotočuju na organizaciju i savjetovanje u procesu: na prvom satu koordinirate njihovo orijentacijsko znanje i svijest za problematiku, zatim ih puštate da budu samostalni kroz sve faze

rada (escerpiraju, interpretiraju, vizualiziraju i prezentiraju), na drugom satu im dajete priliku da primjene ono što su naučili. Što je najvažnije, uključuju se uglavnom svi učenici jer im je pružena mogućnost odabira prema vlastitim mogućnostima ili afinitetima. Takav način rada najčešće se temelji na istraži-

vačkoj nastavi koja stavlja naglasak na razvoj novih kompetencija pojedinca. Učenici uvježbavaju sve razine proširenog učenja: sadržajno, metodičko, komunikacijsko i socijalno. Primjenjujući metodički kompetentan način usvajanja i povezivanja sadržaja, postiže se smisao aktivnog učenja.

LITERATURA:

DUBROVIĆ, E., 2008: *Merika – iseljavanje iz Srednje Europe u Ameriku 1880.-1914.*, Muzej grada Rijeke, Rijeka.

MATTES, W., 2007: *Nastavne metode*, Naklada Ljevak, Zagreb.

Nastavni plan i program za osnovne škole, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa, Zagreb, 2006.

VRANKOVIĆ, B.: Analiza rezultata vanjskog vrjednovanja i samovrjednovanja u nastavi geografije u školskoj godini 2007./2008., <http://www.azoo.hr/admin/fckeditor/File/Vanjsko%20vrjednovanje%20i%20samovrjednovanje%20%20geografija.pdf>

ANA MARINIĆ, prof. geogr.

OŠ Podmurvice i OŠ Škurinje

Podmurvice 6 i Mihačeva draga 13, 51000 Rijeka, Hrvatska, e-mail: ana-predovic@yahoo.com